

Makelaars in koffie

4 september 2020

Toen ik vanochtend bezig was mijn boekenkasten op te ruimen, een hels karwei, omdat het me moeite kost een boek weg te doen, viel mijn oog op een poëziebundeltje van Pierre de Ronsard. Een oud, beduimd exemplaar, met een gehavende kaft. Ik realiseer me dat ik ruim dertig jaar niet één vers meer van hem heb gelezen. Ik open het boekje op een willekeurige bladzijde en lees:

Comme on voit sur la branche, au mois de mai, la rose,
En sa belle jeunesse, en sa première fleur

Zoals men op de tak, in de maand mei, de roos ziet,
In haar stralende jeugd, in haar eerste bloei

Het zijn de eerste twee verzen van een bekend sonnet. Ik blader verder en na een paar gedichten dringt zich de vraag aan me op: wie zou deze *‘Prins der Dichters’* eigenlijk nog lezen? In de eerste helft van de vorige eeuw was hij op alle Franse lycea nog verplichte kost. Die tijd is voorbij. Weliswaar is zijn *Cueillez dès aujourd’hui les roses de la vie* (vrij vertaald: *Pluk de dag*) een van de bekendste versregels uit de Franse literatuur, maar de dichter zelf is grotendeels in vergetelheid geraakt. Hoe komt dat? Van bevriende Fransen weet ik dat er decennialang door opeenvolgende regeringen bezuinigd is op onderwijs. Ik vraag me af of middelbare scholieren van nu überhaupt nog een gedicht uit hun hoofd leren. Ik zou er mijn hand niet voor in het vuur durven steken.

Pierre de Ronsard, 1524-1585.

In Nederland hebben de letteren nooit de uitbundige bloei gekend die ze hadden in andere, ons omringende landen. We hebben geen Dante, we hebben geen Shakespeare, Goethe of Proust. We zijn meer een land van schilders dan van schrijvers. Toch zijn ze er wél, schrijvers waar we trots op kunnen zijn. Maar we zijn het niet, net zo min als we trots zijn op onze taal. Die is door globalisering en internationalisering, met instemming van regering en universiteitsbesturen, hard op weg in eigen land haar oude status te verliezen. Niemand, behalve een handjevol neerlandici, die er wakker van ligt. Diep in hun hart zijn Hollanders een volk van handelaren, van

makelaars in koffie. En van boeren, natuurlijk. Dat laatste blijkt bijvoorbeeld uit de bekende, geestige parodie van de cynische romanticus Piet Paaltjens (1835-1894) op het gedicht *Mignon* van Goethe:

Kennst du das Land, wo die Zitronen blühn,
Im dunkeln Laub die Goldorangen glühn,
Ein sanfter Wind vom blauen Himmel weht,
Die Myrte still und hoch der Lorbeer steht?

‘Kent gij het land’, zoo zingt hij, ‘waar
De kleiaardappel groeit?
Waar trouw aan vorst en mannenwoord
En waar de veelelt bloeit?’

Ondanks het kille culturele klimaat, waarin kleiaardappelen beter groeien dan citroenen bloeien, werd in ons knollenland tot zo’n dertig à veertig jaar terug

op de middelbare school nog geprobeerd ‘iets aan literatuur’ te doen. Wie heden ten dage aan een Nederlandse universiteit Nederlands wil gaan studeren, gesteld dat het lukt - op de VU bijvoorbeeld kan het niet meer -, die wordt, op z’n zachtst gezegd, vreemd aangekeken. De gevolgen laten zich raden.

P.C. Hooft.

Zo keek ik er niet van op dat tijdens een straatinterview jaren geleden een van onze grote zonen, P.C. Hooft, een onbekende bleek. Op een enkele uitzondering na wist niemand wie hij was. Dat het met het taal- en literatuuronderwijs in Frankrijk en Duitsland ook niet florissant gesteld is, mag geen troost heten. Integendeel. Dat maakt de toestand alleen maar triester. Maar, hoewel de Franse regering, zoals gezegd, bezuinigt op onderwijs, doet ze wél haar best de eigen taal zoveel mogelijk te beschermen. Vanuit welbegrepen eigenbelang stelt ze alles in het werk om haar in het buitenland te propageren, ze zorgt ervoor de Franse cultuur te promoten via de *Francophonie*, een organisatie waarvan 57 landen lid zijn. Duitsland kent zijn Goethe-Institut, een instelling met 147 afdelingen over de hele wereld. En Nederland? Wat doet Nederland? Waar blijft in het buitenland een Hooft-, een Vondel- of Huygensinstituut? In hartje Parijs,

rue de Lille, was tot voor enkele jaren geleden het respectabele *Institut néerlandais* gevestigd. Wegbezuinigd, opgedoekt! Te duur! Ik citeer Wikipedia:

Op 8 februari 2013 besloot de minister van Buitenlandse Zaken, Frans Timmermans dat het instituut eind 2013 zou worden gesloten. Eerder vond de toenmalige minister van Buitenlandse Zaken Uri Rosenthal al dat het onderkomen aan de rue de Lille te duur was. In december 2013 hield het instituut op te bestaan.

Het instituut organiseerde tentoonstellingen, concerten, filmvoorstellingen, colloquia, lezingen, debatten en cursussen Nederlandse taal. Meer dan 500 Fransen leerden er jaarlijks Nederlands. Tegelijkertijd bood het instituut een podium voor de Nederlandse cultuur in Frankrijk en functioneerde het als een ontmoetingsplaats tussen Fransen en Nederlanders.

Multatuli had het goed gezien. We zijn een volk van makelaars in koffie.